

ACHTERGROND

Geen plek voor vrijwilliger met vlekje

Vrijwilligerswerk is het tovermiddel om mensen actief te maken. Maar ook vrijwilligersorganisaties kiezen graag voor succesvolle burgers, die al veel kansen hebben.

STEPHAN BOL BEELD NIELS JELLEMA, TANTE CORRIE

Klaas heeft een jaar lang gewerkt bij de kringloopwinkel in Rotterdam en beleefde er de tijd van zijn leven. Hij kreeg de vrijwilligersplaats als deelnemer aan een mannen-emancipatieproject. De periode waarin hij het werk mocht doen, is helaas weer afgelopen. Voor de ex-verslaafde is het moeilijk op eigen kracht aan een vrijwilligersfunctie te komen.

Vrijwilligerswerk wordt belangrijker geacht dan ooit. De Participatiewet verplicht vanaf 2015 iedereen met een uitkering vrijwilligerswerk te doen. Maar is dit voornemen wel realistisch? Staan organisaties te trappelen om mensen met een vlekje onbetaald werk te laten doen? En vindt deze kwetsbare groep straks een functie die past en hen echt verder helpt?

Er is weinig onderzoek gedaan naar de vrijwillige participatie van langdurig werklozen, mensen met een beperking of verslavingsverleden. Volgens Lucas Meijs, hoogleraar vrijwilligerswerk aan de Rotterdam School of Management, Erasmus Universiteit, richten wetenschappers zich eerder op de veel grotere groep niet-kwetsbare burgers die het leeuwendeel van het vrijwilligerswerk op zich nemen. Dat mensen op basis van hun capaciteiten of beperking worden uitgesloten van vrijwilligersfuncties is volgens hem evident. Ronald Hetem, projectleider participatie en actief burgerschap bij kennisinstituut Movisie, kent wel een aantal lokale onderzoeken waarin aandacht is voor vrijwilligerswerk door kwetsbare mensen. Zo zijn er in de gemeente 's Hertogenbosch bij slechts 41 procent van de organisaties die met vrijwilligers werken, een of meerdere mensen met een vlekje actief. Nog eens 15 procent zou wel kwetsbare inwoners aan de slag willen helpen, maar weet niet hoe dat moet. De overige 44 procent van de organisaties vindt dat het werken met deze mensen 'niet past binnen de activiteiten van de organisatie'. Belangrijkste argument voor of tegen het werken met deze doelgroep is het draagvlak binnen de vereniging.

Verenigingen en bedrijven moeten hun werkwijze over een andere boeg gooien, willen zij een rol van betekenis spelen in de veranderende maatschappij, vindt Hetem. 'Van gemeenten wordt momenteel gevraagd maatschappelijke vraagstukken op een andere manier aan te pakken. Die opdracht geldt ook voor particuliere organisaties.' Van de voetbalclub tot het zangkoor en de tennisclub tot de culturele vereniging, bij veel verenigingen blijkt regelmatig dat er geen of weinig taken zijn voor mensen met een beperking of afstand tot de arbeidsmarkt. Men is bang dat er niet voldoende

ondersteuning geboden kan worden en kiest daarom liever voor de beter gekwalificeerde vrijwilliger met een baan, ook al heeft die nog drie andere nevenfuncties. 'Natuurlijk zijn er uitzonderingen', zegt Hetem. 'Maar ik merk dat organisaties huiverig zijn, omdat begeleiding veel tijd kost. En niemand wil een raar imago krijgen omdat er bijvoorbeeld sporttraining wordt gegeven door iemand met een beperking.'

Meijs maakt een kanttekening bij wat van de overheid en verenigingen verwacht mag worden. 'De Participatiewet verplicht gemeenten hun inwoners met een uitkering een tegenprestatie te laten leveren. Maar die wet kan vrijwilligersorganisaties nergens toe verplichten. Ik moet er niet aan denken dat de overheid gaat voorschrijven hoeveel mensen met een beperking in het vrijwilligersbestand van de plaatselijke gereformeerde kerk of vereniging De Zonnebloem moeten zitten.'

veilige oplossing

Wil je op dit vlak iets veranderen, dan moet dat vooral uit de vrijwilligersorganisaties zelf komen, stelt Meijs. Momenteel kiezen veel organisaties voor de meest veilige oplossing. 'Als je wilt dat het werk wordt gedaan, moet je iemand kiezen die het druk heeft.' Meijs daagt organisaties uit niet te statisch te denken in vastgestelde taken, maar in de mogelijkheden van de potentiële vrijwilliger. Iemand die het goed aanpakt, is een vrijwilligerscoördinator van een verzorgingshuis waar hij onlangs mee sprak. 'Hij werkt met twee boeken. In het ene staan alle taken die de organisatie graag door vrijwilligers wil laten verzorgen. In het andere schrijft hij op wat mensen zelf willen doen. In het eerste boek staat niets over biljarten. Maar iemand die graag een potje speelt met de bewoners, is heel welkom en komt in het tweede boek te staan.'

hockeyclubs

Meijs gelooft niet in regelingen die vrijwilligerswerk afdwingen. 'Dat lukt alleen bij zwaar gesubsidieerde organisaties. Is de subsidie afgelopen, dan loopt het weer vast.' De hoogleraar verwacht het meest van het delen van succesverhalen binnen de sector. 'Mensen sluiten niet bewust anderen uit van vrijwilligersfuncties, maar weten vaak niet hoe zij kandidaten die niet helemaal in hun straatje passen een plek moeten geven.' Als voorbeeld noemt hij hockeyclubs die de afgelopen jaren met succes mensen met een beperking laten sporten in hun g-teams (gehandicaptenteams). 'Vaak zijn die mensen nog niet actief als vrijwilliger. Als de clubs met g-hockeyers de koppen bij

elkaar steken, kunnen zij samen bedenken hoe en voor welke taken zij deze mensen kunnen inzetten binnen de club, net zoals de andere leden.' Marian Geling weet als geen ander waar mensen met een beperking toe in staat zijn. De maatschappelijk ondernemer organiseert al enkele jaren in juni de Prokkelweek. Dan worden bedrijven uitgedaagd om mensen met een verstandelijke beperking een dag aan het werk te zetten. 'Deze groep mensen kan en doet zeker vrijwilligerswerk. Ze hebben alleen structuur en begeleiding nodig. Maar feitelijk geldt dat voor iedereen die vrijwilliger wil worden. Ook iemand die voor het eerst de velden van een voetbalclub gaat bijhouden, moet worden ingewerkt. Voor deze groep is alleen net iets meer aandacht nodig.' Volgens Geling worden mensen met een verstandelijke beperking nog te vaak gezien als mensen met een zorgbehoefte, in plaats van dat organisaties durven kijken naar hun capaciteiten. 'Bij de Prokkelweek zijn deelnemende bedrijven vooral druk met de vraag hoe zij de vrijwilligers kunnen bezighouden. Ze moeten juist leren bedenken wat zo'n iemand voor hun bedrijf kan betekenen.'

Geling noemt als voorbeeld een klein bedrijf dat iemand met een verstandelijke beperking dagelijks een lunch liet voorbereiden. 'De collega's aten voorheen altijd achter hun bureau. Nu komt iedereen op hetzelfde moment samen en is de sfeer versterkt.' Of het brandweerkorps dat een vrijwilliger met een beperking inschakelde om de warme maaltijden op te halen, waarna zij vaak bij de kazerne bleef hangen. 'Zij zit boven op de brandmeldingen en stuurt direct een berichtje naar alle brandweervolgers als er een uitruk is. Daarmee heeft zij echt status gekregen binnen dat wereldje.'

(de naam van Klaas is gefingeerd)

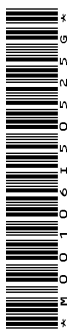
‘Als je wilt dat het werk wordt gedaan, moet je iemand kiezen die het druk heeft.’

Helpen in de wasserette van ziekenhuis MCH Westeinde in Den Haag tijdens de Prokkelweek.

De post rondbrengen in ziekenhuis MCH Westeinde als stage, georganiseerd door Marian Geling.

Garage van Asch in Den Haag. In de Prokkelweek worden bedrijven uitgedaagd mensen met een verstandelijke beperking een dag aan het werk te zetten.

